OVERWOUD · KESSEL BIJ GOCH · ARNHEM

Ramseler vóór Arien van den Bergh

Ramseler komt al vóór 1749 voor in twee oorspronkelijke registers van de Veluwe. Het onderscheid tussen het hele erf en een eerder afgesplitst stuk grond bepaalt welke personen we aan welk bezit kunnen verbinden.

1725 · Afgesplitst land

Op 7 september 1725 verbond Johan van Esveld, weduwnaar van Johanna Geertruijd Roos, zijn Rampselerland voor 1.180 gulden aan Hermen van Barneveld. De eerste regels beschrijven bouw- en weiland dat eerder van het erf Rampseler was afgescheiden. Uit de verdeling met zijn zusters en broers was dit land aan Johan toegevallen. Zijn eigendom van het moedererf volgt daaruit niet.

Gelders Archief 0203/797 · Overwoud, fol. 17v (doorlopend 181v), scan 188

1736 · Borg voor proceskosten

Op 24 oktober 1736 verbond Gosen Geurt Bentinck tot Aller, namens Charlotta Wilhelmina Bentinck, het erf en goed Ramseler in het ambt Ede als zekerheid voor proceskosten. De tegenpartij was Johan van Wijnbergen tot de Glinthorst en Clarenbeek. Het geschil betrof de pandpenningen van het richtersambt van Wageningen. De inschrijving is van 1 november 1736. Een rechtstreekse overdracht van Bentinck aan het echtpaar Van Neukirchen–Van Wijhe moet nog worden aangetoond.

Gelders Archief 0203/825 · Overwoud, fol. 6r (doorlopend 172r), scan 357

Eén naam legt een verband tussen de stukken. In 1725 grenst het afgesplitste land aan de noordkant aan Bentink van den Briler. In 1736 noemt de borgstelling wijlen Lambert Jan Bernhard Bentinck tot den Brieler. De belending uit 1725 geeft geen voornamen. Of het om dezelfde persoon gaat, blijft open.

1749–1773 · Het onderpand en de doorhaling

Op 12 november 1749 trad Arien als ontvanger en gevolmachtigde op voor de heer en vrouwe van Driesberg. Zij verbonden hun Rampselaer, gelegen in de ambten Barneveld en Ede, voor 1.500 gulden tegen 4% aan het Nieuwe of Arme Weeshuis van Arnhem. De kanttekening op fol. 21v dateert de doorhaling na vertoon van een kwitantie op 15 november 1773. Ze vermeldt geen betaler en zegt niets over Ariens verblijfplaats of leven in dat jaar.

Gelders Archief 0203/825 · Overwoud, fol. 21v, scan 390 met de kanttekening

GAESDONCK · TWEE BEWAARPLAATSEN

Waar de kloosterlast te zoeken is

Het Collegium Augustinianum in Gaesdonck bewaart zelf akten en oorkonden van het vroegere klooster. Een ander deel werd in de negentiende eeuw naar Düsseldorf overgebracht en behoort nu tot het Landesarchiv NRW, Abteilung Rheinland. Een zoektocht in alleen de staatsinventaris bestrijkt dus één deel van de overlevering.

J. Kappel (2016) · het eigen kloosterarchief in Gaesdonck

Welke periode het uitgegeven register bestrijkt

Dieter Kastners Die Urkunden von Kloster Gaesdonck (2016) ontsluit de in Gaesdonck bewaarde overlevering uit 1351–1550. Het plaats-, persoons- en zakenregister staat op p. 197–251. Dat kan helpen bij de oudere herkomst van een grondrente. Een achttiende-eeuwse ontvangst van de last uit Driesberg moet uit een andere bron blijken.

É. Doublier (2017) · bereik, vindplaatsen en indeling van Kastners uitgave

Hoe de hof in een pachtstuk herkenbaar kan zijn

Post 2 van de gepubliceerde kooptekst uit 1753 noemt een bouwhof onder het kasteel met een katstede die elders lag. In de jaarlijkse pacht van Jacob Leenders staan onder meer 13 malder rogge, 15 malder gerst, 14 malder haver, 5 malder boekweit en 1 malder tarwe. De koper moest uit de hof jaarlijks 1 malder rogge en een paar hoenders aan Gaesdonck voldoen. De katstede en de combinatie van granen bieden een tweede controle bij het vergelijken van oudere en latere pachtcedelen.

Gommans · Rond de Grenssteen 47 (1998), verkooptekst, post 2

Nationaal Archief 2.21.049, nr. 292 bevat de twee pachtcedelen uit 1784 en 1785. Nr. 294 bevat vijf aantekeningen over Driesberg uit 1666–1819. Nr. 295 is Von Heijs’ kaart van Kessel en Driesberg uit 1800. De kaart is 66 jaar jonger dan het kadaster van 1734. Deze beschrijvingen noemen geen pachter vóór Leenders. In deze ronde is evenmin een rekeningpost met de naam van zijn hof gevonden.

Nationaal Archief · Van Dedem, inventaris p. 52–53

Voor de familie blijven de ouders en geboorteplaats van Peter, echtgenoot van Anna Wolters, NOG TE CONTROLEREN. De akten over Ramseler geven geen reden om de kandidaten uit Maaseik, Weeze/Wissen en Nijmegen anders te rangschikken.

BRONBEELD · HET RAMPSELERLAND IN 1725

Een perceel krijgt een eigen geschiedenis

Gelders Archief, ORA Veluwe en Veluwezoom, 0203/797, fol. 17v van Overwoud. Op het linkerblad begint de omschrijving van het land. Daaronder staan de hypotheek en de aantekening over de doorhaling. De belenders volgens de Edese bewerking zijn Gerrit Hoijer in het oosten, Ernst van Dompseler in het zuiden, Schoonhorst in het westen en Bentink van den Briler in het noorden.

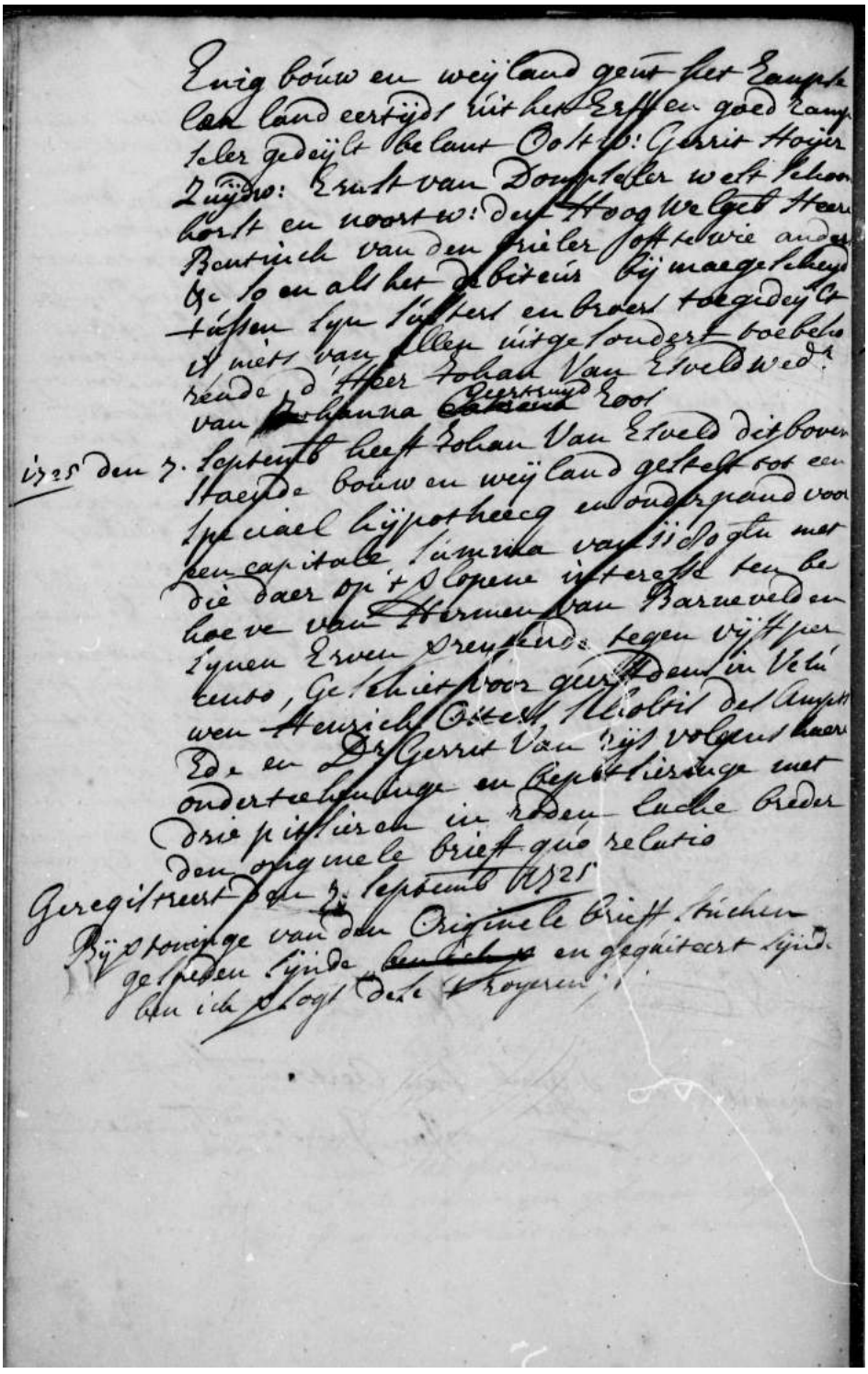

Volledige scan 188 · fol. 17v links **Bewerking Gemeentearchief Ede**

BRONBEELDEN · OVERWOUD 1736 EN 1773

De borgstelling en de latere kwitantie

Boven staat het onderste deel van fol. 6r. De borgstelling op Ramseler begint met Gosen Geurt Bentinck en noemt Charlotta Wilhelmina Bentinck. Onderaan staat de inschrijving van 1 november 1736.

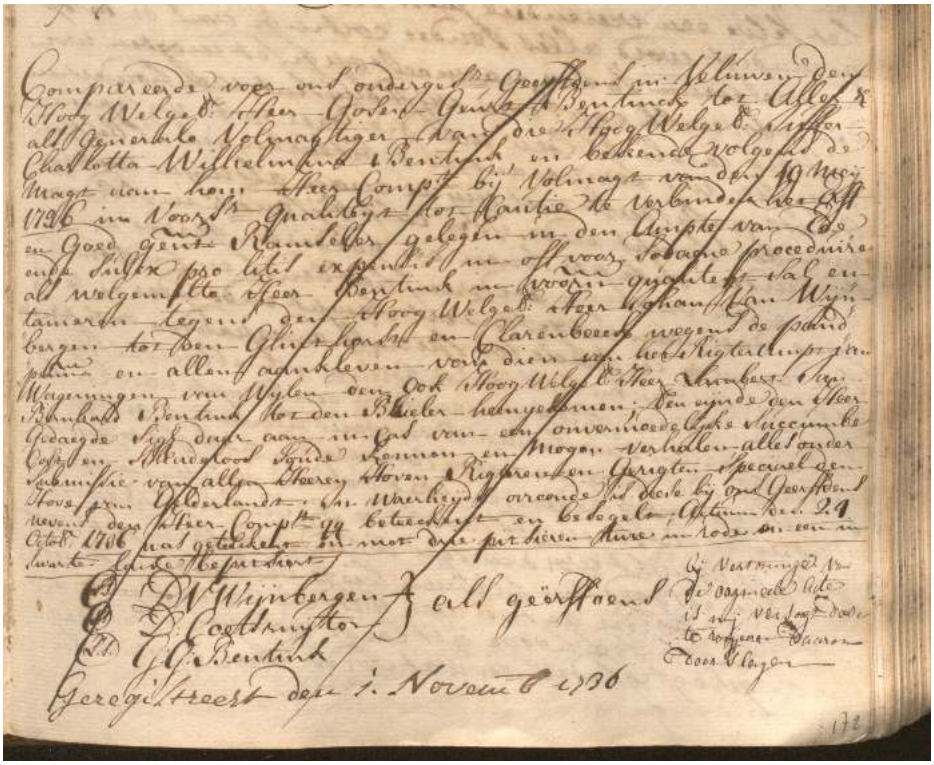

Borgstelling · 0203/825, scan 357

15 november 1773

Deze aantekening hoort bij Ariens hypotheekakte van 1749 op fol. 21v. De datum betreft de doorhaling van de inschrijving. De dag waarop de lening is betaald, kan hiervan afwijken.

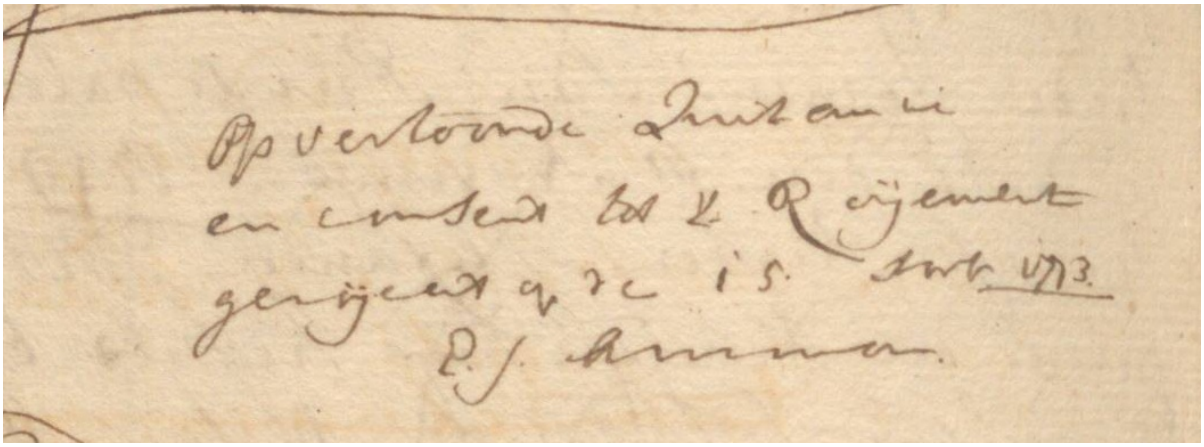

Doorhaling · 0203/825, scan 390

Edese regesten van 1736 en 1749

ARNHEM EN BARNEVELD · CONTROLE VAN DE VOLMACHT

Wat de tweede registratie kan uitwijzen

De Edese bewerking dateert de volmacht voor het Kesselse gerecht op 8 november 1749. Het dagcijfer op scan 389 is onzeker. In het Arnhemse register 2003/427 eindigt op fol. 238r een akte van 5 november. De direct aansluitende akte eindigt op fol. 238v op 15 november. Op die plek is geen registratie van Ariens hypotheek tussen beide akten opgenomen.

Arnhem · fol. 238r, scan 483 **Arnhem · fol. 238v, scan 484**

In het Barneveldse protocol 0203/836 zijn ook de inschrijvingen rond 1749 in de buurtschap Esveld bekeken (onder meer scans 270–274). Daar is geen tweede exemplaar herkend. Andere buurtschappen en later ingeschreven stukken blijven open. Bij de Arnhemse minuten, 2003/455, volgt na stukken van december 1747 de omslag voor 1752 (scans 171–179). Op deze plek ontbreekt de reeks voor november 1749.

Barneveld · 0203/836, scan 273 **Arnhem · omslag voor 1752**

Het archief van de geldschieter

Volgens de inleiding van Gelders Archief 2210 verdween vrijwel het hele archief van het Nieuwe Weeshuis van vóór 1945 na de evacuatie van Arnhem. De bewaarde bestuursbesluiten beginnen in 1817. De inventaris noemt geen eigen kasboek of hypotheekregister uit 1749. Het afzonderlijke Burgerweeshuis was bij deze lening niet als geldschieter vermeld.

Gelders Archief · geschiedenis van de weeshuizen

Toegang 2210 · rubriek 10.2, restanten van het Nieuwe Weeshuis

Een andere Van den Bergh in Arnhem

Op 2 oktober 1749 trad Jacobus van den Bergh op als de door Hendrica van Vunderik gekozen momber. Zij was de weduwe van Derk van Hinsevelt. Het ging om haar lening van 600 gulden, met haar huis in de Oeverstraat als onderpand. Dit is een afzonderlijke vermelding van de naam met -gh. De akte geeft geen familiebetrekking met Arien of Peter.

Jacobus · fol. 234r, scan 475 **Arnhems regest 220**

De inventaris van Van Dedem vermeldt in 1741 ook Pieter van den Berg, rechter te Maurik, als gemachtigde voor de Geutzeler tienden te Barneveld (2.21.049, nr. 255). Deze vermelding was al bekend. Het charter is hier op inventarisniveau gecontroleerd.

Nationaal Archief · Van Dedem, nr. 255